

Doppinghasználattal kapcsolatos attitűd vizsgálata

Zala Borbála Bernadett, Tóth László

Testnevelési Egyetem, Pszichológia és
sportpszichológia tanszék, Budapest

E-mail: zala.borbala@tf.hu

Bevezetés

A doppinggal kapcsolatos kutatások nagy része biomedikális megközelítésű, azaz a teljesítményfokozó szerek sportolókra gyakorolt élettani hatásait, esetleges negatív következményeit kutatják. Ezzel szemben a pszichológiai megközelítés háttérbe szorul, pedig talán ennek a területnek a megismerése lehet a megoldás a doppinghasználat visszaszorítására.

A nemzetközi szakirodalmat áttekintve Ring (2018, 2019), Morente-Sánchez és Zabala (2013), Zucchetti és munkatársai (2014), Barkoukis és munkatársai (2010), Smith és munkatársai (2010), Petróczi (2007) kutatásából látható, hogy a doppinghasználatot számos pszichológiai tényező – többek között az érzékenységek, az önértékelés, a motiváció, és a perfekcionizmus – befolyásolhatja. Bandura (1999) nyolc csoportját különíti el az önfelmentő stratégiáknak. Boardley és munkatársai (2014) doppingoló sportolókkal végzett kvalitatív kutatásai alapján a sport kontextusában a nyolcból hat önfelmentő stratégia használható.

Anyag és módszerek

Kutatásunk célja az volt, hogy feltárjuk azokat a pszichológiai háttérváltozókat, attitűdöket, amelyek a sportolók esetében jelentős szerepet játszanak a doppinghasználó viselkedés megítélésében. A kérdőívet 102 sportoló töltötte ki. Átlagéletkoruk $23,79 \pm 4,78$ év (14 és 40 év közöttiek). Sportéletkoruk átlagosan $14,57 \pm 5,33$ év. A ki-töltők 52,9%-a egyéni sportoló, 47,1%-a csapatsportoló. A szakirodalom által összeállított tételket feltáró faktorelemzéssel faktorokba rendeztük, majd azok megbízhatóságát vizsgáltuk. Az adatokat SPSS 25.0 programban dolgoztam fel.

Eredmények

A vizsgált mintában szignifikáns különbség mutatkozott a női és férfi sportolók, valamint a különböző korosztályú versenyzők doppinghasználatával kapcsolatos megítélése között. Ugyanakkor az egyéni és a csapatsportolók között nem találtunk szignifikáns különbséget ezen a téren.

Következtetések

Eredményeink – más szerzőkkel összhangban – Kavussanu és Ring (2017) társas kognitív elméletének alkalmazhatóságát támasztja alá a doppinghasználatról való erkölcsi gondolkodás és viselkedés szempontjából. Eredményeink arra engednek következtetni, hogy a különböző kognitív stratégiák alkalmazásával a sportolók képesek bagatellizálni a doppinghasználó viselkedést és a doppinghasználat következményeit. Vizsgálatunk szerint a nők attitűdjére a fair play, a szabályok betartása és a csoportból történő kizárás volt a jellemző – Black sheep effect, míg a férfiak a felmentés stratégiát alkalmazták – Devil protection effect (Stratton, 2007). A 23 évnél idősebb sportolókra jellemzőbb a felmentés stratégia. Dubecz (2009) szerint a fiatalabb sportolók könnyebben befolyásolhatók és a személyiségük éretlensége miatt nem rendelkeznek megfelelő megküzdési stratégiával például a doppinghasználat összefüggésben. Az idősebb sportolóknál erőteljesebben működő felmentő stratégia használata Ross és munkatársai (1977) hamis konszenzus hatásának elméletét támasztja alá.

Kulcsszavak: sportolói deviáns viselkedés, doppinghasználat, szégyenérzet, (ön)felmentés, fair play